
Atomvåpen fortsatt en trussel

LIVET ER MER...

INGRID M. HØIE

Email: ingrid.hoie@legeforeningen.no

Tidsskriftet

– Atomvåpen kan fortsatt ødelegge livet på jorden på én dag, sier den kanadiske legen Mary-Wynne Ashford, visepresident i International Physicians for the Prevention of Nuclear War, IPPNW. Hun er likevel optimist i forhold til målet: full avskaffelse av alle atomvåpen.

15 år er gått siden International Physicians for the Prevention of Nuclear War ble tildelt Nobels fredspris for sitt opplysningsarbeid om de medisinske virkninger av atomkrig og for brobygging mellom øst og vest (1). Tildelingen ble møtt med stor motstand både i inn- og utland. I dagens norske nyhetsbilde er kampen mot atomvåpen usynlig, men leger verden over driver målrettet påvirknings- og opplysningsarbeid overfor beslutningstakere og opinion for å avskaffe alle atomvåpen. For selv om den kalde krigen tilhører fortiden, utgjør atomvåpen fortsatt en trussel.

– Åtte land har fortsatt atomvåpen, USA, Russland, Kina, Storbritannia, Frankrike, India, Pakistan og Israel. I tillegg er mange land i stand til å lage atomvåpen. Det finnes 30 000 atomvåpen i verden. 5 000 av dem er i kontinuerlig alarmberedskap. Det er all grunn til å frykte at en atomkrig kan bli utløst ved menneskelig svikt. Et uhell med atomvåpen i alarmberedskap kan i løpet av én dag ødelegge livet på jorden. Dette er ikke skremselspropaganda, men fakta, understreker Mary-Wynne Ashford.

Visepresidenten i International Physicians for the Prevention of Nuclear War, Mary-Wynne Ashford, var i Oslo i forbindelse med utdelingen av Nobels fredspris 2000. Foto I.M. Høie

USA har nøkkelrolle

Mens IPPNW tidligere ble møtt med en kald skulder hos stormaktenes myndigheter, er dagens situasjon preget av dialog med beslutningstakere på høyeste nivå. Tildelingen av fredsprisen bidrog uten tvil til å åpne dører inn i maktens korridorer. I Russland arbeider den svenske avdelingen av IPPNW tett med ledende intellektuelle og møter stor åpenhet fra ledende politikere. Unntaket er USA, opplyser Ashford, hvor organisasjonen kun slipper til på lavere beslutningsnivåer.

– USA har en nøkkelrolle i prosessen for å avskaffe atomvåpen, mener Ashford. Hun peker på at antiraketforsvaret som USA nå utvikler, utgjør en stor trussel.

– IPPNW arbeider intenst for å stoppe arbeidet med antiraketforsvaret. Dersom amerikanerne bygger dette, vil også Russland og Kina bygge sitt, og dermed er vi i gang med et nytt atomvåpenkappløp, frykter Mary-Wynne Ashford.

– Men 87 % av den amerikanske befolkningen vil bli kvitt atomvåpen, og IPPNW har en sterk avdeling i USA som driver med påvirkningsarbeid overfor presse og opinion. Dessuten arrangerer vi møter med senatorer og nøkkelpersoner som kan være på gli. Så jeg er optimistisk, fortsetter hun.

– Du er selv praktiserende lege i palliativ medisin. Hvorfor er det viktig at nettopp leger engasjerer seg i kampen mot atomvåpen?

– Fordi leger har spesiell kunnskap om hvilken effekt atomvåpen har på helsen, enten det gjelder produksjon, testing, avfall eller bomber. Leger har en forpliktelse til å bringe denne kunnskapen ut til folk. Leger har også lettere adgang til mennesker i maktposisjoner, i tillegg til at vi har troverdighet hos mannen i gaten. Sist, men ikke minst har legene sin etikk. Alt dette gjør legenes stemme til en maktfaktor, mener Ashford.

Atomvåpenfritt?

Mary-Wynne Ashford synes at det viktigste som har skjedd i forhold til nedrustning siden IPPNW fikk fredsprisen i 1985, er at Den internasjonale domstolen i Haag i 1996 erklærte at bruk og trussel om bruk av atomvåpen er i strid med gjeldende folkerett.

Nylig stemte også FN for avskaffelse av alle atomvåpen, i den såkalte NAC-resolusjonen. Mary-Wynne Ashford har også inntrykk av at interessen for spørsmål knyttet til atomvåpen gradvis er på vei opp igjen. Hun tror på en atomvåpenfri verden, og hun tror at det vil skje i nær fremtid, dog uten å spå når det blir.

– Forskere sier at 400 atombomber i verden vil lage «atomvinter», det vil si at alt blir øde. Sett at man skal tillate under 400 atombomber: Hvilke land skal få dem? Hvor mange skal de få? Hvordan skal vi forsikre oss om at ingen gjemmer unna atombomber? Den eneste tryggheten er null atombomber, og det neste logiske skritt etter FN-resolusjonen er å sette seg til forhandlingsbordet, mener Mary-Wynne Ashford.

LITTERATUR

1. Antal E-A. Internasjonale Leger mot atomkrig – aktiv 20-åring Tidsskr Nor Lægeforen 2000; 120: 3832.

Publisert: 10. januar 2001. Tidsskr Nor Legeforen.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 7. juli 2026.